

TEATRE NACIONAL
DE CATALUNYA

Generalitat
de Catalunya

MARIE, LA ROJA

Rosa Maria Arquimbau

Direcció d'Ester Villamor Baliarda

Informació pràctica

Sala Petita

Del 06/03/25 al 06/04/25

Funcions obertes a tot el públic:

- Dimecres, dijous, divendres i dissabtes a les 19 h
(*excepte els dies 12 i 19 de març)
- Diumenges a les 18 h

Funcions del Servei Educatiu:

- Dimecres 12 i 19 de març, a les 11 h

Funcions accessibles:

- Dijous 20 de març: funció amb audiodescripció, subtitulació al català, bucle magnètic individual, so amplificat individual i visita tàtil (touch tour). Més informació sobre accessibilitats [aquí](#).

Durada: 1 hora i 45 minuts

Edat recomanada: a partir de 16 anys

Material de premsa disponible a www.tnc.cat/premsa

Preus:

-50% Joves, aturats i persones amb discapacitat	13 €
-25% grups, +65 anys i social	19,50 €
Compra abans de l'estrena (15% de descompte)	22 €
Preu general	26 €

Sinopsi

Què ens fa presoneres? Les lleis? Els prejudicis? La història? La mirada dels altres?

Una història entre reixes i barrots sobre una dona empresonada, acusada per l'agressió a un policia en una manifestació, que intentarà tenyir la presó de roig i canviar la mentalitat de les altres preses gràcies al seu compromís amb les lluites socials i el feminisme. Un espectacle que ens descobrirà tots els racons i les incongruències de la justícia i de l'amor.

Marie, la roja, amb dramatúrgia de Carles Mallol i direcció d'Ester Villamor, ens permetrà descobrir la faceta teatral de Rosa Maria Arquimbau, una de les escriptores catalanes més trepidants del segon terç del segle XX.

Fitxa artística

Autoria

Rosa Maria Arquimbau

Direcció

Ester Villamor Baliarda

Dramatúrgia

Carles Mallol

Repartiment

Mercè Aránega
Lucrècia

Meritxell Huertas
La dona que va matar
el seu home

Alba Montaña
Yaribel

Borja Espinosa
Jacques Dubois

Antònia Jaume
Marta

Carlota Olcina
Marie

Tai Fati
Lily

Jordi Llovet
Guàrdia 1, el director, professor
de música i professor de costura

Martina Roura
Yvonne

Oriol Guinart
Guàrdia 2 i professor d'història
i ajudant de professor

Escenografia i vídeoescena

Alfonso Ferri Parres

Composició tema final i samplers

Ki (Iñaki López)

Confecció de vestuari

Consol Díaz, Marisa
Gerardi, Javier Navas,
Señor i Slide&Swing

Vestuari

Nídia Tusal

Caracterització

Imma Capell

Psicòloga social i assessora en diversitat

Lidia Mora

Il·luminació

David Bofarull

Documentalista

Bernat Reher

Producció

Teatre Nacional
de Catalunya

Moviment coreogràfic

Davo Marín

Ajudanta de direcció

Carme Poll

So

Àlex Polls

Ajudanta de vestuari

Anna Ramon

Arranjaments, assessorament de veus i composició de les cançons de bressol

Àngela Furquet

Ajudanta d'escenografia

Anna Tantull

Construcció d'escenografia

Pascualín Estructures,
Stage Technology, SL
Gerard Tubau Arjona

Agraïments

CCCB – Centre de
Cultura Contemporània
de Barcelona i Arts
Santa Mònica

Activitats

Publicació del llibre (TNC)

Marie, la roja de Rosa Maria Arquimbau. En venda a les taquilles, al vestíbul principal del TNC i a www.tnc.cat. Preu: 5 euros.

Introducció a l'obra a càrrec de Bernat Reher i Julià Guillamon

Divendres 7 de març del 2025, abans de la funció de la Sala Petita

Lloc: vestíbul superior del TNC

Entrada lliure per als assistents a la funció

Abans de la funció de *Marie, la roja*, de Rosa Maria Arquimbau, tindrà lloc una xerrada a càrrec Bernat Reher i Julià Guillamon. Els dos especialistes parlaran de l'autora, de la seva figura i trajectòria en el panorama català. Ens descobriran una de les autores que més gèneres ha cultivat: el conte, la novel·la, el teatre i la poesia, el reportatge periodístic i l'entrevista.

Bernat Reher (Mataró, 1999) és graduat en Humanitats per la UPF i en el màster de Gestió Cultural per la UOC. Actualment, és doctorand en literatura catalana a la Universitat de Girona. Ha treballat al sector editorial i teatral. Participa en diversos mitjans com El Nacional.cat i Mentriments.

Julià Guillamon és escriptor. El seu llibre *L'enigma Arquimbau. Sexe, feminisme i literatura a l'era del flirt* (2016) ha tret a la llum Rosa Maria Arquimbau i la seva obra. Ha estat responsable de l'edició de la narrativa d'Arquimbau (*Cor lleuger i Quaranta anys perduts*, 2016), de l'assaig provocador (*Prostitució*, 2017) i del *Teatre Complet* (2020). Com a assagista, treballa en el camp de la història cultural (*La ciutat interrompuda. De la contracultura a la Barcelona postolímpica*). Com a creador ha publicat diversos llibres que posen en relació natura i memòria (*Les cuques*, *Les hores noves*). El seu darrer llibre, *El rellotge verd*, és una narració iconoclasta i divertida sobre els anys vuitanta i noranta: periodisme, literatura i vida nocturna.

Activitats

Col·loqui moderat per Marta Marín-Dòmine

Dijous 13 de març del 2025, després de la funció

Lloc: Sala Petita del TNC

Entrada lliure per als assistents a la funció

Els col·loquis sobre els espectacles compten també amb els membres de la companyia. Una ocasió única per aprofundir en cada proposta escènica amb la mirada particular d'un espectador privilegiat.

Marta Marín-Dòmine és escriptora i investigadora catalano-canadenca. Ha estat professora a la Wilfrid Laurier University de Waterloo (Canadà) on ha dirigit el Center for Memory and Testimony Studies. Va ser directora del Born Centre de Cultura i Memòria de Barcelona del 2021 al 2023.

Centrada en la qüestió testimonial, ha realitzat les pel·lícules documentals *The Vengeance of the Apple. Argentinians in Toronto* (2010) i *Mémoire Juive du Quartier Marolles-Midi, 1930 a 1942* (2012). Ha escrit el guió del vídeo *Refugi* amb imatges de Carla Simón, per a la sèrie *Un vocabulari per al futur* (CCCB, 2020).

L'any 2017 va realitzar la instal·lació audiovisual *Je vous offre les oiseaux / Us ofereixo els ocells* patrocinada per l'ICUB, en homenatge a les víctimes de l'Holocaust.

En el pla literari ha publicat *Fugir era el més bell que teníem* (Club Editor, 2019), que va guanyar els premis Ciutat de Barcelona d'assaig 2019, Joaquim Amat-Piniella 2019 de narrativa i el premi Serra d'Or de novel·la el 2020. La traducció al castellà va ser publicada el 2020 per Galaxia Gutenberg, sota el títol *Huir fue lo más bello que tuvimos*.

És autora del pròleg al Teatre reunit de Carme Montoriol editat el 2020 per Arola editors i el TNC. Va participar en el projecte *Decameró* produït pel TNC per obrir la temporada 2021-2022 amb l'obra *La llum del futur no deixa ni per un instant de ferir-nos*. Al març de 2023 va publicar *Ellas*, un assaig sobre la condició amorosa femenina a través del teatre del Segle d'Or, publicat per la Companyia Nacional de Teatro Clásico. Al juny 2023 va guanyar el premi BBVA St Joan de Narrativa catalana per la novel·la *Diré que m'ho he inventat* publicada per Edicions 62.

Ester Villamor Baliarda

“Jo soc una feminista una mica diferent a les altres” escrivia Rosa Maria Arquimbau, a la seva columna al diari *La Rambla de Catalunya* el març de 1931, i també “cal que el nostre feminisme sigui àmpliament liberal, radical i demòcrata. I que el lema sigui sempre la feminitat, ja que d’això, indubtablement, depèn el seu èxit.”

Marie, la roja és una de les poques obres teatrals d’Arquimbau que va arribar a estrenar-se a Barcelona. Un text que fascina pel seu pensament avançat, per l’atreviment de fer protagonista una dona profundament compromesa amb la lluita social i els drets de les dones, i per endinsar-se en un espai tabú i complex d’abordar com són les presons.

Què ens fa presoneres? Les lleis? Els prejudicis? La Història? La mirada dels altres? Ens hi apropem sense pèls a la llengua, amb un cridaner rouge à lèvres i sobre un bon taló d’agulla: amb genuí esperit Arquimbau.

Ester Villamor Baliarda, directora de l’obra

Pròleg

FONT: REHER, Bernat. Pròleg de *Marie, la roja*. Barcelona: Edicions TNC.

Una presó al cap

«—Però, sabeu? —li diem a la nostra companya,
la periodista francesa—; no us oblideu d'escriure
al vostre país que les nostres presons són així
d'ençà que tenim la República.»

(Rosa Maria Arquimbau,
L'Opinió, dissabte 18 de febrer de 1933)

«—Què coi hi trobeu a n'aquest sol? Què coi hi veieu?
Què coi n'heu de fotre? Sembleu grillades
en una cort de porcs!»

(Goliarda Sapienza,
La presó de Rebibbia, traducció d'Anna Casassas)

«El que més ha de preocupar-nos,
en aquests moments, és la guerra»

(Lluís Companys,
La humanitat, dissabte 5 de novembre de 1938)

Rosa Maria Arquimbau seria una autora canònica a casa nostra si l'haguéssim emmarcat en el seu context europeu. Gràcies a l'aparició del *Teatre Reunit* d'Arola i a la reedició de les seves obres, així com la biografia de Julià Guillamon, a càrrec de l'editorial Comanegra, Arquimbau cada vegada és més present. Enguany, amb la representació de *Marie la Roja*... sumem un pas més en el reconeixement d'una autora polièdrica, complexa ideològicament i amb una relació particular amb l'escriptura.

A continuació assenyalo dues consideracions prèvies que són importants per començar la lectura de *Marie la Roja*... (1938). En primer lloc, l'estrena no és reeixida. El context bèl·lic a l'Estat creix exponencialment i els líders catalans només parlen de la guerra: la Batalla de l'Ebre es perdrà el 16 de novembre del mateix any, pocs dies després. En segon lloc, com assenyala Mercè Ibarz, l'obra respon directament al vodevil *La presó de les dones* de Salvador Bonavia, estrenada dos anys abans (1936). Com diu Ibarz: «Arquimbau escriu una obra que no costa gaire de veure com la rèplica d'una autora cultivada i feminista a la visió misògina ancestral que les dones són les primeres enemigues de les dones». A part de les referències explícites, de personatges que comparteixen nom i de picades d'ullet, Maria Vila i Pius Daví van protagonitzar les dues representacions. En l'obra de Bonavia, França i la figura de Lucrecia Borja tenen un paper poc transcendent: són les poques esperances d'un món just, i en el cas d'Arquimbau queda capgirat.

Marie la Roja... es va estrenar el 4 de novembre de 1938. L'inici de l'obra remet a l'experiència que Arquimbau va relatar, dos anys abans, a *L'Opinió*: una visita a la presó de Reina Amàlia acompanyada d'una periodista francesa. Resulta que tenia l'encàrrec d'escriure una crònica de la situació de les institucions amb l'arribada de la República a Espanya. En l'obra de teatre, Arquimbau fa aparèixer dos personatges grotescos: una periodista i un fotògraf que en poques rèpliques repassen la situació del centre. Un inici d'una teatralitat que poc té a veure amb tota l'obra que, igual que *La presó de les dones*, té el vodevil com a referent. Aquesta primera escena en canvi és pur cabaret i serveix de presentació dels personatges. Entre el fotògraf i la periodista assumeixen el rol de la mirada de l'espectador que ha d'entrar a la presó.

A la resta de quadres de l'obra (del segon al setè quadre) l'argument es concentra en la relació de Marie la Roja amb les seves companyes de presó i en la rivalitat amb Jaques Dubois, l'oficial de presons. Ens situem a França, i les companyes de Marie representen l'alliberació de la dona de moltes maneres: Marta, Lily, Yvonne, la feminista, la gitana hongaresa, la dona que va matar el seu home i la «Lucrècia Borgia». En un context de conflicte civil, mentre Companys anunciava que el més important era la guerra, Arquimbau estrenava un espectacle en el qual defensava la màxima llibertat individual per davant de l'adscripció a qualsevol ideologia. No obstant això, si llegim l'obra des de la pura tensió entre ideals i individu, això té poc recorregut.

Una altra obra de l'autora ens pot ajudar a entendre els mecanismes complexos de l'escriptura d'Arquimbau. Conservada en manuscrit i incompleta, *Era un àngel*, és una obra fascinant, com poques. Em costa no veure-hi la relació real entre la mateixa Arquimbau i Josep Maria de Sagarra. Les escenes que va escriure mostren com els homes famosos sempre prenen les idees d'altres, i és fàcil de pensar-ho en clau femenina. L'obra acaba amb una frase extraordinària, l'Àngel diu: «I que en són de desagraïts, els homes!».

El pensament de l'Arquimbau és nítid. Per a l'autora, l'escriptura té la mateixa funció que la presó per a Marie: és un espai on imaginar el món que desitja. Per aquest motiu tota la literatura de l'Arquimbau està tenyida d'una certa nostàlgia. Tanmateix, seria un error entendre-la com una nostàlgia d'un temps passat: volia construir un futur millor. Un futur que s'entreveu a *Quaranta anys perduts*, publicada per Club Editor l'any 1971, i que s'allunya de la poètica del dolor que practica Rodoreda. És un text lluminós i imaginatiu: aterra la projecció d'un país i la situa a la proclamació de la república, quan el país que imaginava semblava possible.

L'any 1983, Goliarda Sapienza, una de les autores més celebrades a Itàlia, escrivia la seva experiència en una presó. S'hi va estar pocs mesos, acusada d'un robatori. Sembla clar que en l'imaginari femení la presó es converteix en l'exercici d'una penitència col·lectiva contra un món dominat pels homes. És l'evidència d'un càstig i d'un empoderament. El text extraordinari de Sapienza és un viatge a les profunditats del desig i a les conviccions d'un mateix. A la presó no hi pot haver ideals, la presó és crua. Anys després, Sapienza en va escriure *La presó de Rebibbia* (1983). Com fa

l'Arquimbau, l'autora italiana s'infiltra en la mirada de la protagonista, que en aquest cas construeix un jo ferm i fa desfil·lar tot un reguitzell de personatges, cadascun amb les seves particularitats idiomàtiques. La presó és un microcosmos: l'extensió d'un món imaginatiu. Sapienza i Arquimbau formen part d'una literatura que no vol parlar de presons, parla de mons possibles.

Bernat Reher

Bibliografia

ARQUIMBAU, Rosa Maria. «La presó de dones», a *L'Opinió*, 18 de febrer de 1933, p. 9.

— *Teatre reunit*. Tarragona: Arola Editors i Teatre Nacional de Catalunya, 2020.

SAPIENZA, Goliarda. *La presó de Rebibbia* (1983), traducció d'Anna Casassas. :Rata_ Edicions, [2021].

IBARZ, Mercè. «Dur desig de durar», pròleg a *Pioneres modernes. Dotze autors de l'escena catalana 1876-1938*. Tarragona: Arola Editors i Teatre Nacional de Catalunya, 2020.

Mecenes

Patrocinador

Damm
Fundació

Protectors

FUNDACIÓ
ACS

Benefactor

Coca-Cola

Col·laboradors

VERI
ARCA FUNDACIÓ DEL PAPER

Gramona

 FC BARCELONA

Mitjans de comunicació

LA VANGUARDIA

3

CATALUNYA
RÀDIO

P el Periódico

EL PUNT AVUI+

a
ara.cat

RAC1

Servei educatiu i social

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació
i Formació Professional

Fundació "la Caixa"

Plaça de les Arts, 1
08013 Barcelona
Tel. 933 065 700
www.tnc.cat

